

KOULU 3.0

WIKIT REAALIAINEIDEN OPETUKSESSA

Hnk Tampereen yliopisto
Hämeenlinnan normaalikoulu

eNORSSI

KOULU 3.0 – SOSIAALISEN MEDIAN OPETUSKOKEILUJA, OSAHANKE WIKIT REAALIAINEIDEN OPETUKSESSA

Osahankkeen kuvaus

Wikien myötä aloitimme neljännen luokan oppilaiden kanssa perehtymisen ajanmukaisiin ja kehittyviin sosiaalisen verkon palveluihin. Ensimmäinen wikimme oli aiheeltaan "Lemmikkieläimiä". Tietoja kartoitetaan ja arvioidaan eri lähteistä, niitä yhdistellään ja tehdään omia valintoja ja johtopäätöksiä. Tekstiä muotoillaan, tiivistetään ja tarvittaessa lisätään selityksiä.

Kokeilussamme oppilaat toimivat lähes koko ajan työpareina. On erittäin vaivatonta työskennellä kaksin koneen ääressä; yhdessä suunnitellaan, ideoidaan, arvioidaan asioita ja ratkaistaan ongelmia. Joskus epävarma oppilas saa tarvittavaa vertaistukea tai kaveri helläkätisesti ohjaa levottomampaa ystäväänsä. Lähes poikkeuksetta parityöskentely tietokoneilla on ollut aktivoivaa ja motivoivaa.

Opettaja oli valinnut etukäteen listalle eläinlajeja, joista parit valitsivat ensin omat nimikkolajinsa. Ensimmäisessä vaiheessa perehdyttiin omaan nimikkolajiin ja tehtiin siitä tekstirunko. Seuraavassa vaiheessa nimettiin kaikille toisen aloittama eläinsivu kommentointia ja täydentämistä varten. Kolmannessa vaiheessa tutustuttiin ristiin kaikkiin muiden tekemiin wiki-artikkeleihin ja edelleen toisten tekemiä tekstejä sai korjata ja täydentää.

Osahankkeen lähtökohdat

Lukuvuoden luokkakohtaisiin TVT-sisältöihin oli valittu wikit, blogit sekä valokuvaus ja videokuvaukset niihin liittyvine medianjakelupalveluineen (JAAlbum, Flickr, YouTube). Tutkimme sosiaalisen verkon palveluista ensin wikejä ja Wikipediaa, ja tarkastelimme, miten ne on verkkoon tehty. Aloimme tätä kautta itse harjoitella sisällöntuotantoa verkossa.

Hankkeen kautta pyrittiin saamaan uusia kokemuksia sosiaalisen median ja nimenomaan wikien mielekkääseen käyttöön opetuksessa reaaliaineiden puolella. Oletus on, että julkaiseminen lisää opiskelutyön mielekkyyttä.

TVT-taitojen kehittymisen ja käytännön tiedon myötä opitaan ymmärtämään paremmin verkon ominaisuuksia, palveluita ja tietoja sekä tietojen luotettavuutta. Kun havaitaan, että kuka tahansa voi julkaista tietoja, opitaan pian että tietoverkoista löytyvä tieto ei aina ole luotettavaa. Lähdekritiikki on tullut monella tavoin tärkeäksi asiaksi.

Tietotekniikan opetus tulee sitoa alakoulussa aina todelliseen ja mielekkääseen oppimistehtävään. Tekniset asiat opetetaan aina eri oppiaineiden oppitunneilla muun työskentelyn ohessa.

Osahankkeen suunnitteluvaihe

Suunnitteluvaiheessa mietittiin, miten sosiaalisen median opetus tulee järjestää, että aloitus- ja onnistumiskynnys on matala. Osahankkeen toimintamallin tulee olla monistettavissa ja toteutettavissa vastaavalla tavalla eri tilanteissa. Verkkopalvelut, joita olemme ottaneet käyttöömmme, on valittu alun perin toimivuuden ja kustannustehokkuuden pohjalta. Wikialustaksi valittiin maksuton Wikispaces, josta on aiemminkin saatu hyviä kokemuksia.

Keskeisiä ominaisuuksia koulumaailman verkkopalveluissa ovat:

- helppo käyttöönotto
- helppo käyttö ja ylläpito
- hyvä käytettävyys, selkeä käyttöliittymä
- toimintavarmuus
- maksuttomuus tai edullisuus
- näkyvyys ja tietoturva hallittavissa.

Osahankkeen oppimisen tavoitteet

Jakson sisältötavoitteet tulivat biologiasta, ja äidinkielestä otettiin mukaan nimenomaan tietotekstin kirjoittamisen opettelu. Wiki-artikkelien työstäminen tukee varsin hyvin tieteellisen ajattelun kehittymistä.

Koulun tavoitteita sosiaalisen median käyttökokeiluissa on ollut seuraavia koulun opetussuunnitelman määrittelemiä tavoitteita:

- oppilaiden tietojen, taitojen ja asenteiden kehittyminen
- ongelmaratkaisutaidoissa kehittyminen
- monipuolisten viestintätaitojen kehittyminen
- tiedon ja osaamisen jatkuvan kehittymisen ymmärtäminen
- tiedon kriittinen arvioiminen.

Lisäksi hankkeessa on ollut seuraavia tavoitteita:

- pedagogisten ja toiminnallisten mallien kehittäminen
- edelläkävijän roolin vahvistaminen
- kytkytyminen kehittyviin ja muuttuviin koulun toimintaympäristöihin
- hyviksi havaittujen toimintamallien ja käyttökokemusten jakaminen.

Osahankkeen aikataulu

Wiki-jakso toteutettiin syksyllä 2010. Koko jakso muodostui neljästä kaksoistunnista. Tuntien ulkopuolella tehtiin työparista riippuen jonkin verran työtä, kuten tiedonhankintaa, oman artikkelin kirjoittamista ja toisten artikkelien lukemista.

Osahankkeen tekniset vaatimukset

Käytössämme oli tietokoneluokka sekä muutamia kannettavia tietokoneita. Muita laitteita ei tarvittu. Ohjelmapuolella käytettiin Internet-selainta ja tekstinkäsittelyä. Valitsimme käyttöömmme Wikispaces-verkkopalvelun wiki-ympäristön. Helpon käytettävyyden ja maksuttomuuden kriteerit täyttyivät.

Osahankkeen sovellettavuus muualle

Käytetty menetelmä ja verkkopalvelu soveltuvat hyvin käytettäväksi eri aihepiireissä ja oppiaineissa. Wikien teko innosti oppilaita, olihan ympäristö uusi ja koneilla työskentely muutenkin innostavaa.

Työskentelimme enimmäkseen pareittain, jolloin kustakin työvaiheesta sai keskustella joustavasti parin kanssa ja mahdolliset ongelmatkin ratkaistiin yhdessä. Parityöskentely toimi hyvin. Opimme nopeasti, miten tehdään yhteistyötä sekä kommentoidaan ja prosessoidaan artikkeleita.

Niille opettajille, jotka ovat ennestään jollain tavoin suuntautuneet avoimiin oppimisympäristöihin ja tietotekniikan käyttöön opetuksessa, askel sosiaalisen median käyttöön ottoon opetuksessa on varsin vaivaton.

Mikä onnistui, mikä ei?

Työskentely sujui suunnitelmien mukaan, ja projekti oli erittäin positiivinen kokemus. Tavoitteenamme on johdatella lapsi tai nuori verkon passiivikäyttäjistä sisällöntuottajaksi. Varsinaisia isoja ongelmia ei tullut vastaan.

Lemmikki-wiki oli aiheeltaan helppo ja motivoiva aloitus wiki-työskentelylle. Aiheesta oli helppo saada perustietoja suomen kielellä. Parissa oppitunnissa oli samalla testattu tekninen toteutus ja toimivuus. Myös kaikki työvaiheet sujuivat ongelmitta. Opimme noin varttitunnissa, miten wikiin kirjoitetaan ja artikkeli julkaistaan.

Sosiaalisen median käyttökokeiluissa teknistä opetusta on tarvittu melko vähän, ja oppilaat ovat omaksuneet hetkessä uudet verkkoympäristöt. Taustalla on luonnollisesti oppilaiden hyvät tietotekniset perustaidot, joista tuntuu olevan hyötyä opiskelussa ja elämisessä yleensäkin.

Käytämme lähes päivittäin useita tietolähteitä, joiden tietoa yhdistelemme ja käytämme runsaasti lainauksia. Siksi alusta asti tulee opetella toimimaan oikein merkitten asianmukaisesti lähteet ja lainaukset. Tällä kohdin tarvittiin jonkin verran tukea ja muistuttamista. Lisäksi laillisten ja hyvälaatuisten valokuvien hankkiminen on usein haastavaa. Työskentelyn ohessa oppilaille vinkattiin muutamia verkko-osoitteita, joista löytyy julkaisuvapaita kuvia, ja jaettiin tietoa tekijänoikeuksista ja esim. creative commons -lisensseistä.

Kehitysideat jatkoa varten

Vastaavia projekteja voisi tehdä myös yhteistyössä toisen tai toisten opetusryhmien kanssa, vaikkapa toisella paikkakunnalla olevan ystäväluokan kanssa. Yhteistyöluokka toisi lisää luontevia mahdollisuuksia kommentoimiseen ja muokkaamiseen. Taitojen karttuessa voidaan luonnollisesti työskennellä yksilöllisesti. Myös ajasta ja paikasta riippumattomuutta voi huomattavasti lisätä, sillä wikit tarjoavat mahdollisuuksia esimerkiksi kotitehtäviin ja projektiopiskeluun.

Yhteystiedot

Tuomo Tammi, tuomo.tammi@uta.fi, puh. 040 5497 142